

Opgave 2 Verslaving

In de Nederlandse media laait van tijd tot tijd de discussie op over de vraag of iedereen zelf mag besluiten om kinderen te krijgen. Vaak wordt er getwijfeld of mensen met een laag IQ of een psychische stoornis wel in staat zijn een kind groot te brengen.

Een speciale categorie potentiële ouders waarover hulpverleners zich veel zorgen maken, zijn de verslaafden. Naast de vraag of een verslaafde wel een kind kan grootbrengen, speelt ook de schade die een ongeborn kind kan oplopen wanneer zijn moeder tijdens de zwangerschap drugs gebruikt een belangrijke rol.

Ging in 2010 de discussie nog over het met financiële middelen overhalen van verslaafden om aan anticonceptie te doen, in 2012 leefde de discussie op over het gedwongen ingrijpen bij verslaafden.

tekst 3

Het meest indringend is de vraag of je hen kunt verbieden kinderen te krijgen, als ze zelf de risico's niet inzien. [...]

Neem de voorstanders van het verbod. Een aantal van hen pleitte onlangs publiekelijk voor gedwongen geboortebeperving. Het zijn hulpverleners uit de verslaafdenzorg en de jeugdzorg. Jaar in jaar uit zien ze mensen langskomen die absoluut niet voor zichzelf kunnen zorgen en toch denken dat ze de zorg voor een zuigeling aankunnen.

Er is steeds beter bekend wat verslaafde ouders hun kinderen meegeven. Altijd: een sterk verhoogde kans op latere verslaving van het kind. Vaak, als de moeder tijdens de zwangerschap gebruikt: forse schade aan de hersenen. Onmiddellijke uithuisplaatsing voorkomt dat de baby's sterven van verwaarlozing.

Ja, iedereen heeft dezelfde grondrechten, maar nee, niet iedereen is zelfredzaam. Als je niet voor jezelf kunt zorgen, kun je ook geen kind opvoeden. En het kind heeft ook rechten. Op een gezonde start en een veilige omgeving. Als dat ontbreekt, kunnen ze beter niet geboren worden.

naar: Elsje Jorritsma, NRC Handelsblad, 26 april 2012

Volgens de Amerikaanse filosoof John Martin Fischer hangt het hebben van een vrije wil samen met zichzelf onder controle hebben.

Tekst 3 handelt over het ontbreken van controle over de (anti)conceptie bij verslaafden en daar wordt voorgesteld die controle over te nemen.

Naast totale controle onderscheidt Fischer twee andere soorten controle, waaraan het de verslaafden lijkt te ontbreken volgens tekst 3.

- 2p 6 Noem die twee andere soorten van controle die Fischer onderscheidt en geef aan waar in tekst 3 het gebrek aan die twee soorten controle bij verslaafden is te herkennen.

Licht je antwoord zo toe dat duidelijk wordt wat die beide vormen van controle inhouden.

Ook de tegenstanders van gedwongen ingrijpen hebben sterke argumenten. Zij baseren zich op de lichamelijke integriteit en de fundamentele rechten van de betrokkenen en wijzen verder nog op het gevaar van een glijdende schaal.

tekst 4

En dan zijn er de tegenstanders. Zij zijn verontwaardigd dat het onderwerp überhaupt weer aan de orde is.

Hoe zit het met de mensenrechten? Iedereen heeft dezelfde grondrechten. Ook mensen die verslaafd zijn, of niet zo slim. En een van de belangrijkste daarvan is het recht op lichamelijke integriteit. Deze fundamentele mensenrechten kun je niet zomaar terzijde schuiven. Uit het gemak waarmee hun mensenrechten terzijde worden geschoven blijkt weinig respect, zeggen ze.

En dan is er natuurlijk ook nog het argument van de glijdende schaal dat de overheid gebruikt om te bepalen wie zich mag voortplanten: vandaag de verslaafden en zwakbegaafden, morgen de alleenstaande ouders? Hun kinderen hebben immers ook een verhoogde kans op een criminele loopbaan.

naar: Elsje Jorritsma, NRC Handelsblad, 26 april 2012

De voorstanders van gedwongen anticonceptie voor verslaafden beroepen zich op ethische visies als deugdethiek en utilisme.

De tegenstanders van gedwongen anticonceptie voor verslaafden lijken daarentegen plicht-ethische argumenten te gebruiken.

Zij zouden hun visie kunnen rechtvaardigen op basis van de plichtethiek van Immanuel Kant.

- 2p 7 Op grond van welke twee argumenten uit de plichtethiek van Kant zouden de tegenstanders van gedwongen anticonceptie hun visie kunnen rechtvaardigen?

Kant gaat er vanuit dat de mens vanuit zijn intelligibele karakter handelt en hij daardoor verantwoordelijk moet worden geacht voor zijn handelen.

- 3p 8 In hoeverre handelt een verslaafde die onder invloed is vanuit zijn intelligibele karakter?

Licht je antwoord zo toe dat duidelijk wordt wat Kant onder het intelligibele karakter van de mens verstaat en of het handelen vanuit zijn intelligibele karakter de verslaafde verantwoordelijk maakt voor zijn handelen.

Volgens de Canadese filosoof Charles Taylor heeft vrije wil te maken met reflectieve zelfevaluatie. Hij onderscheidt in zelfevaluatie een zwakke variant en een sterke variant.

Hoewel Taylor zelfevaluatie vooral in verband brengt met vrije wil als zelfverwerkelijking, is er ook een verband met het nemen van morele verantwoordelijkheid.

- 2p **9** In welk opzicht is de zwakke vorm van zelfevaluatie te vergelijken met een utilistische wijze van morele verantwoordelijkheid nemen?
Leg ook uit wat het verschil is tussen de zwakke vorm van zelfevaluatie en utilisme.

In zijn uiteenzetting over zelfevaluatie schetst Taylor ook een sterke vorm van reflectieve zelfevaluatie. Volgens hem ligt de basis voor zelfverwerkelijking vooral in deze sterke vorm en niet in het maken van een radicale keuze, zoals Sartre stelt.

Het vormen van wat Taylor noemt een 'conception of the self' – oftewel een zelfbeeld – op basis van die sterke vorm van zelfevaluatie leidt juist tot zelfverwerkelijking.

Deze benadering lijkt op de manier waarop Aristoteles in zijn deugdethiek uitlegt hoe de mens zich dient te verwerkelijken.

- 3p **10** Leg uit hoe de mens zich volgens Taylor verwerkelijkt en hoe de mens dit doet volgens Aristoteles. Geef hiertoe twee filosofisch relevante overeenkomsten tussen beide visies.
Leg bovendien uit hoe men volgens Taylor tot een 'conception of the self' komt.

De wilsbekwaamheid in twijfel trekken van verslaafden is één zaak, een andere zaak is of iemand die verslaafd is toch de keuze zal kunnen maken om zijn of haar leven te verwerkelijken.

Dit roept de vraag op of het leven als verslaafde toch een vorm van zelfverwerkelijking kan inhouden.

Een verslaafde kan dan misschien wel zelf voor dit leven gekozen hebben en er tevreden over zijn, anderen in zijn omgeving kunnen zijn keuze betreuren.

- 5p **11** Ga voor elk van de vier aspecten van zelfverwerkelijking na waarom een leven als verslaafde niet als een vorm van zelfverwerkelijking gezien kan worden
Leg vervolgens uit op welke van de drie ethische theorieën – het utilisme, de deugdethiek of de plichtethiek – je je antwoord baseert.